

Brister i läkemedelshantering vanligaste orsak till avvikelser på kirurgiska vårdavdelningar

Under 2007 studerades avvikelser (unintended events) under en period på 8–14 veckor vid tio kirurgiska kliniker i Holland. Inte bara avvikelser som ledde till konsekvenser för patienterna (adverse events) utan också avvikelser som skulle kunna ha medfört olika åtgärder eller förlängd vårdtid registrerades. Bakomliggande orsaker undersöktes med ett speciellt analysinstrument (PRISMA). Data insamlades dels via rapportering av sjuksköterskor och läkare, dels via granskning av journaler på patienter som lagts in under studieperioden.

Sammanlagt noterades 881 avvikelser. Av dessa rapporterades 92 procent av sjuksköterskor och resten av läkare. 62 procent av avvikelserna medförde olika konsekvenser för patienterna även om fysiska skador noterades hos endast drygt 5 procent.

Inte mindre än 33 procent av avvikelserna berörde läkemedelshantering. Nästan 16 procent berodde på problem med utrustning eller material, 11 procent på brister i diagnostik och behandling och sammanlagt ca 20 procent på olika problem avseende samarbete med

Foto: SPL/IBL

Dominerande orsaker till avvikelser i läkemedelshantering var felaktig dosering eller förväxling av patienter.

andra kliniker eller kolleger. Bakomliggande orsaker var framför allt den mänskliga faktorn (72 procent), medan organisatoriska brister förekom hos 16 procent. Dominerande orsaker vid läkemedelshantering var felaktig dosering eller förväxling av patienter.

Dessutom granskades 320 journaler, och man fann då en eller flera avvikelser i 64 av dem (20 procent). Av dessa bedömdes 40 procent som icke undvikbara,

36 procent som potentiellt undvikbara och 24 procent som undvikbara. Endast en av de avvikelser man fann vid journalgranskningen hade rapporterats av sjukvårdspersonalen. Tänkbara orsaker till bristande läkemedelssäkerhet kan vara komplex medicinering i anslutning till kirurgin, ändrad medicinering under vårdtiden, överrapportering och att läkare oberoende av varandra kan ändra medicineringen i datajournalen. Minsta antalet avvikelser noterades på en klinik där dubbelkontroller ingick i rutinen.

Artikeln är läsvärd och kräver koncentration. Erfarenheten att avvikelserapportering och journalgranskning kompletterar varandra har tidigare rapporterats i Läkartidningen. Den mänskliga faktorn är den dominerande orsaken till avvikelser, och den kan angripas med exempelvis checklistor, dubbelkontroller och maximal noggrannhet.

Rune Sjö Dahl

professor emeritus, kirurgiska kliniken,
Universitetssjukhuset i Linköping

van Wagtenonk I, et al. Br J Surg. 2010;97:1730-40.

Neurologisk grund för musikalisk njutning

Nucleus caudatus och nucleus accumbens är centrala områden i hjärnan när vi njuter av musik. Det visar en studie som presenteras i tidskriften Nature Neuroscience. Undersökningen har gjorts av forskare från Montreal och bygger på åtta individer som undersöktes med både funktionell magnetkamera och PET-kamera när de lyssnade på musik de tyckte om. Vid sidan av de neuro-radiologiska undersökningarna fick deltagarna dessutom själva löpande gradera i vilken omfattning de uppskattade musiken under undersökningen.

Författarna har fokuserat på dopaminerg aktivitet både under själva musikalysnandet och även inför det, dvs då deltagarna inväntade att en låt eller ett musikstycke skulle spelas. Studien visar sammantaget att nucleus caudatus spelar en central roll när det gäller den positiva upplevelsen då vi inväntar musik eller tänker på musik. Den endogena dopaminerga aktiviteten steg i nucleus

caudatus när deltagarna just skulle få höra musik. Nucleus accumbens tycks däremot vara viktigare vad gäller lustupplevelsen när man väl lyssnar på musik. När deltagarna angav att de fick »rysningsar av välbehag« av musiken visade sig detta vara korrelerat med en särskild ökning av den dopaminerga aktiviteten. Vad som också är intressant är att vid vissa delar av musikstycken, tex särskilda ackordföljder, noterade man en övergång från aktivitet i nucleus caudatus till nucleus accumbens – alltså samma mönster som observerades då deltagaren först inväntade musik och sedan fick lyssna på den.

Författarna definierar musik som en »abstrakt belöning« till skillnad från exempelvis mat, droger eller sex, som de anser är betydligt mer konkreta. Just det faktum att förväntan på att en abstrakt belöning, dvs då vi inväntar att musik ska börja spelas eller då vi tänker på musik, resulterade i ökad dopamin-

Foto: SPL/IBL

Musik är en abstrakt belöning, enligt studien, vilket kan förklara varför musik uppskattas i alla kulturer och samhällen.

erg aktivitet är något som inte visats tidigare, skriver författarna. De konstaterar också att de aktuella rönen bidrar till att förklara varför musik är så uppskattad i alla samhällen och kulturer världen över.

Anders Hansen

leg läkare, frilansjournalist

Salimpoor VN, et al. Nat Neurosci. 2011;14(2):257-62. doi: 10.1038/nn.2726